

«Μεσόγειος...

Η Μεσόγειος Θάλασσα μέσα από την ποίηση των λαών της»

Παραθέτουμε τα ποιήματα και κείμενα που αποτελούν το πλαίσιο για την έκθεση αυτή

ΕΛΛΑΔΑ

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ

«Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος»

Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος
δεν θα πάψεις ούτε στιγμή να αγωνίζεσαι για την ειρήνη και
για το δίκαιο.
Θα βγείς στους δρόμους, θα φωνάξεις, τα χείλια σου θα
ματώσουν απ' τις φωνές
το πρόσωπό σου θα ματώσει από τις σφαίρες – μα ούτε βήμα πίσω.
Κάθε κραυγή σου μια πετριά στα τζάμια των πολεμοκάπηλων
Κάθε χειρονομία σου να γκρεμίζει την αδικία.
Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε στιγμή.
Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά σου χρόνια
αφήνεις χιλιάδες παιδιά να κομματιάζονται την ώρα που παίζουν ανύποπτα στις
πολιτείες
μια στιγμή αν κοιτάξεις το ηλιοβασίλεμα
αύριο οι άνθρωποι θα χάνονται στη νύχτα του πολέμου
έτσι και σταματήσεις μια στιγμή να ονειρευτείς
εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα θα γίνουν στάχτη κάτω από τις οβίδες.
Δεν έχεις καιρό
δεν έχεις καιρό για τον εαυτό σου
αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος.
Αν θέλεις να λήγεις άνθρωπος
μπορεί να χρειαστεί ν' αφήσεις τη μάνα σου, την αγαπημένη
ή το παιδί σου.
Δε θα διστάσεις.
Θ' απαρνηθείς τη λάμπα σου και το ψωμί σου
Θ' απαρνηθείς τη βραδινή ξεκούραση στο σπιτικό κατώφλι
για τον τραχύ δρόμο που πάει στο αύριο.
Μπροστά σε τίποτα δε θα δειλιάσεις κι ούτε θα φοβηθείς.
Το ξέρω, είναι όμορφο ν' ακούς μια φυσαρμόνικα το βράδυ,
να κοιτάς έν' άστρο, να ονειρεύεσαι
είναι όμορφο σκυμμένος πάνω απ' το κόκκινο στόμα της αγάπης σου
Να την ακούς να σου λέει τα όνειρα της για το μέλλον.
Μα εσύ πρέπει να τ' αποχαιρετήσεις όλ' αυτά και να ξεκινήσεις
γιατί εσύ είσαι υπεύθυνος για όλες τις φυσαρμόνικες του κόσμου,
για όλα τ' άστρα, για όλες τις λάμπες και

για όλα τα όνειρα
αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος.
Αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος
μπορεί να χρειαστεί να σε κλείσουν φυλακή για είκοσι ή
και περισσότερα χρόνια
μα εσύ και μες στη φυλακή θα θυμάσαι πάντοτε την άνοιξη,
τη μάνα σου και τον κόσμο.
Εσύ και μες απ' το τετραγωνικό μέτρο του κελιού σου
θα συνεχίσεις τον δρόμο σου πάνω στη γη .
Κι' όταν μες στην απέραντη σιωπή, τη νύχτα
θα χτυπάς τον τοίχο του κελιού σου με το δάχτυλο
απ' τ' άλλο μέρος του τοίχου θα σου απαντάει η Ισπανία.
Εσύ, κι ας βλέπεις να περνάν τα χρόνια σου και ν' ασπρίζουν
τα μαλλιά σου
δε θα γερνάς.
Εσύ και μες στη φυλακή κάθε πρωί θα ξημερώνεις πιο νέος
Αφού όλο και νέοι αγώνες θ' αρχίζουνε στον κόσμο
αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος
Αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος
θα πρέπει να μπορείς να πεθάνεις ένα οποιοδήποτε πρωινό.
Αποβραδís στην απομόνωση θα γράψεις ένα μεγάλο τρυφερό
γράμμα στη μάνα σου
Θα γράψεις στον τοίχο την ημερομηνία, τ' αρχικά του ονόματος σου και μια λέξη :
Ειρήνη
σα να γραφες όλη την ιστορία της ζωής σου.
Να μπορείς να πεθάνεις ένα οποιοδήποτε πρωινό
να μπορείς να σταθείς μπροστά στα έξη ντουφέκια
σα να στεκόσουνα μπροστά σ' ολάκαιρο το μέλλον.
Να μπορείς, απάνω απτήν ομοβροντία που σε σκοτώνει
εσύ ν' ακούς τα εκατομμύρια των απλών ανθρώπων που
τραγουδώντας πολεμάνε για την ειρήνη.
Αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ,
[ΟΔΟΙΠΟΡΩ](Απόσπασμα)

Δε φτάνει ν' αγαπάμε την Ειρήνη και τον Άνθρωπο.
Πρέπει ν' αγωνιζόμαστε γι' αυτόν.
Είμαι ένας από την ατέλειωτη στρατιά που ζώνει τον κόσμο.
Οδοιπορώ για να ενώσω κι εγώ τη θέλησή μου με τη θέληση όλων για
την Ειρήνη.
Και δε θα σταματήσω
πριν η Ειρήνη στεριώσει για πάντα σ' ολόκληρη τη Γη.
Οδοιπορώ για τη βαθιά συνεννόηση ανθρώπου μ' άνθρωπο,
οδοιπορώ για την πρόοδο, την ευτυχία, την ελευθερία του ανθρώπου,
οδοιπορώ για την αξιοπρέπεια του ανθρώπου που έμαθε να περπατάει,
ανάμεσα στ' αστέρια,

οδοιπορώ για να στήσουμε τη σημαία της ειρηνικής γης πάνω
στ' αστέρια,

ΝΙΚΟΣ ΚΑΒΑΔΙΑΣ

FEDERICO GARCIA LORCA

Ανέμισες για μια στιγμή το μπολερό
και το βαθύ πορτοκαλί σου μεσοφόρι.
Αύγουστος ήτανε δεν ήτανε θαρρώ,
τότε που φεύγανε μπουλούκια οι Σταυροφόροι.
Παντιέρες πάγαιναν του ανέμου συνοδιά
και ξεκινούσαν οι γαλέρες του θανάτου.
Στο ρογοβύζι ανατριχιάζαν τα παιδιά
κι ο γέρος έλιαζε ακαμάτης, τ' αχαμνά του.
Του ταύρου ο Πικάσσο ρουθούνιζε βαριά
και στα κουβέλια τότε σάπιζε το μέλι.
Τραβέρσο ανάποδο – πορεία προς το Βοριά.
Τράβα μπροστά -ξοπίσω εμείς- και μη σε μέλει.
Κάτου απ' τον ήλιο αναγαλλιάζαν οι ελιές
και φύτερωναν μικροί σταυροί στα περιβόλια.
Τις νύχτες στέρφες απομέναν οι αγκαλιές
τότες που σ' έφεραν, κατσίβελε, στη μπόλια.
Ατσιγγανε κι Αφέντη μου, με τι να σε στολίσω;
Φέρτε το μαυριτάνικο σκουτί το πορφυρό.
Στον τοίχο της Καισαριανής μας φέραν από πίσω
κι ίσα έν' αντρίκειο ανάστημα ψηλώσαν το σωρό.
Κοπέλες απ' το Δίστομο φέρτε νερό και ξίδι.
Κι απάνω στη φοράδα σου δεμένος σταυρωτά
σύρε για κείνο το στερνό στην Κόρδοβα ταξίδι,
μέσ' απ' τα διψασμένα της χωράφια τ' ανοιχτά.
Βάρκα του βάλτου ανάστροφη, φτενή, δίχως καρένα.
Σύνεργα που σκουριάζουνε σε γύφτικη σπηλιά.
Σμάρι κοράκια να πετάν στην ερήμην αρένα
και στο χωριό να ουρλιάζουνε τη νύχτα εφτά σκυλιά.

Νίκος Καββαδίας

FATA MORGANA

Θα μεταλάβω με νερό θαλασσινό
στάλα τη στάλα συναγμένο απ' το κορμί σου
σε τάσι αρχαίο, μπακιρένιο αλγερινό,
που κοινωνούσαν πειρατές πριν πολεμήσουν.
Στρείδι ωκεάνιο αρραβωνίζεται το φως.
Γεύση από φλούδι του ροδιού, στυφό κυδώνι
κι ο άρρητος τόνος, πιο πικρός και πιο στυφός,
που εναποθέτανε στα βάζα οι Καρχηδόνιοι.
Πανί δερμάτινο αλειμμένο με κερί,
οσμή από κέδρο, από λιβάνι, από βερνίκι,

όπως μυρίζει αμπάρι σε παλιό σκαρί
χτισμένο τότε στον Ευφράτη στη Φοινίκη.
Χόρτο ξανθό τρίποδο σκέπει μαντικό.
Κι ένα ποτάμι με ζεστή, λιωμένη πίσσα,
άγριο, ακαταμάχητο, απειλητικό,
ποτίζει τους αμαρτωλούς που σ' αγαπήσαν.
Rosso romano, πορφυρό της Δαμασκός,
δόξα του κρύσταλλου, κρασί απ' τη Σαντορίνη.
Ο ασκός να ρέει, κι ο Απόλλωνας βοσκός
να κολυμπάει τα βέλη του με διοσκορίνη.
Σκουριά πυρόχρωμη στις μίνες του Σινά.
Οι κάβες της Γερακινής και το Σταρτόνι.
Το επίχρισμα. Η άγια σκουριά που μας γεννά,
μας τρέφει, τρέφεται από μας, και μας σκοτώνει.

Οδυσσέας Ελύτης

«Το μονόγραμμα»

Και κανείς κηπουρός δεν ευτύχησε σ' άλλους καιρούς
Από τόσον χειμώνα κι από τόσους βοριάδες, μ' ακούς
Να τινάξει λουλούδι, μόνο εμείς, μ' ακούς
Μες στη μέση της θάλασσας
Από μόνο το θέλημα της αγάπης, μ' ακούς
Ανεβάσαμε ολόκληρο νησί, μ' ακούς
Με σπηλιές και με κάβους κι ανθισμένους γκρεμούς
Άκου, άκου
Ποιος μιλεί στα νερά και ποιος κλαίει – ακούς;
Ποιος γυρεύει τον άλλο, ποιος φωνάζει – ακούς;
Είμ' εγώ που φωνάζω κι είμ' εγώ που κλαίω, μ' ακούς
Σ' αγαπώ, σ' αγαπώ, μ' ακούς.

Οδυσσέας Ελύτης

«Μικρή Πράσινη Θάλασσα»

Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριῶ χρονῶ
Πού θά 'θελα νά σέ υιοθετήσω
Νά σέ στείλω σχολεῖο στήν Ἴωνία
Νά μάθεις μανταρίνι καί ἄψινθο
Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριῶ χρονῶ
Στό πυργάκι τοῦ φάρου τό καταμεσήμερο
Νά γυρίσεις τόν ἥλιο καί ν' ἀκούσεις
Πῶς ἡ μοίρα ξεγίνεται καί πῶς
Ἄπό λόφο σέ λόφο συνεννοοῦνται
Ἄκόμα οἱ μακρινοί μας συγγενεῖς
Πού κρατοῦν τόν ἀέρα σάν ἀγάλματα

Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριῶ χρονῶ
Μέ τόν ἄσπρο γιακά καί τήν κορδέλα
Νά μπεῖς ἀπ' τό παράθυρο στή Σμύρνη
Νά μοῦ ἀντιγράψεις τίς ἀντιφεγγιές στήν ὄροφή
Ἀπό τά Κυριελέησον καί τά Δόξα Σοι
Καί μέ λίγο Βοριά λίγο Λεβάντε
Κύμα το κύμα νά γυρίσεις πίσω
Μικρή πράσινη θάλασσα δεκατριῶ χρονῶ
Γιά νά σέ κοιμηθῶ παράνομα
Καί νά βρίσκω βαθιά στήν ἀγκαλιά σου
Κομμάτια πέτρες τά λόγια τῶν Θεῶν
Κομμάτια πέτρες τ' ἀποσπάσματα τοῦ Ἡράκλειτου

Γιώργος Σεφέρης
«Εδῶ τελειώνουν τα ἔργα της θάλασσας»

Εδῶ τελειώνουν τα ἔργα της θάλασσας, τα ἔργα της αγάπης.
Εκεῖνοι που κάποτε θα ζήσουν εδῶ που τελειώνουμε
αν τύχει και μαυρίσει στη μνήμη τους το αἷμα και ξεχειλίσει
ας μη μας ξεχάσουν, τις αδύναμες ψυχές μέσα στ' ασφοδίλια.

Ας γυρίσουν προς το ἔρεβος τα κεφάλια των θυμάτων:
Εμεῖς που τίποτα δεν εἶχαμε θα τους διδάξουμε τη γαλήνη.
Ας μη μας ξεχάσουν.

Γιώργος Σεφέρης
«Η θάλασσα»

Η θάλασσα, πῶς ἐγίνε ἔτσι η θάλασσα;
Ἄργησα χρόνια στα βουνά
με τύφλωσαν οι πυγολαμπίδες
Τώρα σε τούτο τ' ακρογιάλι περιμένω
ν' ἀράξει ἕνας ἄνθρωπος
ένα υπόλειμμα, μια σχεδία

Μα μπορεί να κακοφορμίσει η θάλασσα
Ἐνα δελφίни την ἔσκισε μια φορά
κι ἀκόμη μια φορά
η ἀκρη του φτεροῦ ενός γλάρου

Κι ὅμως ἦταν γλυκό το κύμα
ὅπου ἔπεφτα παιδί και κολυμπούσα
κι ἀκόμη σαν ἤμουν παλληκάρι
καθῶς ἔψαχνα σχήματα στα βότσαλα,
γυρεύοντας ρυθμούς,
μου μίλησε ο Θαλασσινός Γέρος:

"Εγώ είμαι ο τόπος σου
ίσως να μην είμαι κανείς
αλλά μπορώ να γίνω αυτό που θέλεις"

ΤΟΥΡΚΙΑ

Αζίζ Νεσίν (1915-1995).

«Σώπα, μη μιλάς»

Σώπα, μη μιλάς, είναι ντροπή
κοψ' τη φωνή σου, σώπασε
κι επιτέλουςαν ο λόγος είναι άργυρος
η σιωπή είναι χρυσός.
Τα πρώτα λόγια, οι πρώτες λέξεις
που άκουσα από παιδί
έκλαιγα, γέλαγα, έπαιζα
μου έλεγαν: «Σώπα».

Στο σχολείο μου έκρυψαν την αλήθεια τη μισή
και μου έλεγαν: «Εσένα τι σε νοιάζει; Σώπα!»
Με φιλούσε το πρώτο αγόρι
που ερωτεύτηκα και μου έλεγε:
«Κοίτα, μην πεις τίποτα, και σώπα!».

Κοψ' τη φωνή σου, μη μιλάς, σώπαινε.
Κι αυτό βάστηξε μέχρι τα είκοσί μου χρόνια.
Ο λόγος του μεγάλου, η σιωπή του μικρού.
Έβλεπα αίματα στα πεζοδρόμια
«Τι σε νοιάζει, μου έλεγαν,
θα βρεις το μπελά σου, τσιμουδιά, σώπα».

Αργότερα φώναζαν οι προϊστάμενοι:
«Μη χώνεις τη μύτη σου παντού,
κάνε πως δεν καταλαβαίνεις και σώπα».
Παντρεύτηκα κι έκανα παιδιά και τα έμαθα να σωπαίνουν.
Ο άντρας μου ήταν τίμιος κι εργατικός
κι ήξερε να σωπαίνει.
Είχε μάνα συνετή που του έλεγε «σώπα».

Στα χρόνια τα δίσεχτα οι γείτονες με συμβούλευαν:
«Μην ανακατεύεσαι, πες πως δεν είδες τίποτα και σώπα».
Μπορεί να μην είχαμε με δαύτους γνωριμία ζηλευτή
μας ένωνε όμως το «σώπα».

Σώπα ο ένας, σώπα ο άλλος, σώπα οι επάνω, σώπα οι κάτω,
σώπα όλη η πολυκατοικία και όλο το τετράγωνο.

Σώπα οι δρόμοι οι κάθετοι κι οι δρόμοι οι παράλληλοι.
Κατάπιαμε τη γλώσσα μας.
Στόμα έχουμε και μιλιά δεν έχουμε.
Φτιάξαμε το σύλλογο του «σώπα»,
και μαζευτήκαμε πολλοί,
μια πολιτεία ολόκληρη, μια δύναμη μεγάλη
αλλά μουγκή!

Πετύχαμε πολλά και φτάσαμε ψηλά, μας δώσανε και παράσημα
κι όλα πολύ εύκολα, μόνο με το «σώπα».
Μεγάλη τέχνη αυτό το «σώπα».
Μάθε το στα παιδιά σου, στη γυναίκα σου και στην πεθερά σου
κι αν νιώθεις την ανάγκη να μιλήσεις, ξεριζώσε τη γλώσσα σου
και καν' την να σωπάσει.
Κοψ' τη σύρριζα.
Πέταξε την στα σκυλιά.
Το μόνο άχρηστο όργανο απ' τη στιγμή
που δεν το μεταχειρίζεσαι σωστά.
Δεν θα έχεις έτσι εφιάλτες, τύψεις κι αμφιβολίες.
Δεν θα ντρέπεσαι τα παιδιά σου
και θα γλιτώσεις απ' το βραχνά
να μιλάς χωρίς να μιλάς
να λες «έχετε δίκιο, είμαι με σας».

Αχ, πόσο θα ήθελα να μιλήσω ο κερατάς
και δεν θα μιλάς, θα γίνεις φαφλατάς,
θα σαλιαρίζεις αντί να μιλάς.
Κόψε τη γλώσσα σου, κοψ' την αμέσως.
Δεν έχεις περιθώρια. Γίνε μουγκός.
Αφού δε θα μιλήσεις, καλύτερα να το τολμήσεις
κόψε τη γλώσσα σου.
Για να είσαι τουλάχιστον σωστός
στα σχέδια και τα όνειρά μου
ανάμεσα σε λυγμούς και παροξυσμούς
κρατώ τη γλώσσα μου
γιατί νομίζω πως θα έρθει η στιγμή
που δε θ' αντέξω
και θα ξεσπάσω
και δε θα φοβηθώ
και θα ελπίζω
και κάθε στιγμή το λαρύγγι μου θα γεμίζω
μ' έναν φθόγγο
μ' ένα τραύλισμα
με μια κραυγή
που θα μου λέει:
ΜΙΛΑ !

ΝΑΖΙΜ ΧΙΚΜΕΤ

«Η πιο όμορφη θάλασσα»

Να γελάσεις απ' τα βάθη των χρυσών σου ματιών
είμαστε μες στο δικό μας κόσμο
Η πιο όμορφη θάλασσα
είναι αυτή που δεν έχουμε ακόμα ταξιδέψει
Τα πιο όμορφα παιδιά δεν έχουν μεγαλώσει ακόμα
Τις πιο όμορφες μέρες μας
δεν τις έχουμε ζήσει ακόμα
Κι αυτό που θέλω να σου πω
το πιο όμορφο απ' όλα,
δε στο 'χω πει ακόμα».

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Χάλεντ Ραούφ

Εμένα,

για πατρίδες μη με ρωτάτε

Ταξιδιώτης είμαι

μα Ιθάκη δεν έχω

Ξέρω μονάχα μιαν Αλεξάνδρεια

που κάποτε μου χάρισε το ταξίδι

Και μ' έδιωξε

Ύστερα,

άνοιξαν πύλες και θάλασσες

κι έφυγα

EMENA,

μήτε γι' αγάπη μήτε για νοσταλγία

Μη μου μιλάτε

ΤΥΝΗΣΙΑ

Μιλάντ Φαϊζά

«Ένας ήσυχος αποχαιρετισμός»

(αποσπάσματα)

Δε στράφηκε προς το μέρος του,

ούτε του άπλωσε το χέρι.

Δεν τον ρώτησε πού μένει,

ούτε ζήτησε την ηλεκτρονική του διεύθυνση.

Ψέλλισε απλώς ένα «αντίο»

και τράβηξε προς το σπίτι του,

το μακρινό εκείνο σπίτι

πέρα μακριά στο δάσος

ανάμεσα στα ψηλά κλαδιά,

στο συναπάντημα άλλων ουρανόων

με μεγαλύτερο μυστήριο,

σαν το χρώμα των πρώτων λέξεων

που προφέρουν τα χείλη ενός μικρού παιδιού.

Δε μετάνιωσε που χώρισαν οι δρόμοι τους
ούτε που δε θα τον ξανάβλεπε ο ήλιος.
Τι κι αν ο άνεμος δεν αγγίζει πάλι το δέντρο
που γέρνει στο παράθυρο
του παλιού σπιτιού.
Για χάρη εκείνου άφησε τους δρόμους,
πριν από ένα χρόνο
και κρύφτηκε στο δάσος που τόσο καλά γνώριζε.
Τι κι αν έχασαν οι λέξεις τον βαθύτερο ήχο τους,
όταν έκλαψε.
Κλαίει κι είναι σαν να κλαίει μαζί με το τραγούδι
των ψαράδων που ψαρεύουν στο ποτάμι,
Σαν να γεμίζει τους χιονισμένους δρόμους με δέντρα αειθαλή.

ΜΑΡΟΚΟ

Σάλεμ Χιμίς

«Κάτι που κατονομάζω»

Υπάρχει κάτι που αποκαλώ
η διαφθορά των φίλων!
Τα πρόσωπα της διαφθοράς είναι πολλά
αλλά η αιτία είναι πάντα η ίδια:
Είναι η υπερχειλίση του εγώ που προσελκύεται
από τη ψευδαίσθηση της εξουσίας
και την εξουσία της ψευδαίσθησης.

ΛΙΒΑΝΟΣ

Σάουκι Μπζίε

«Το μουσείο των κεριών»

Εκεί όπου ανατέλλει ο ήλιος των βασιλέων
Λιώνουν τα κεριά που μοιάζουν στους ανθρώπους
Ο κόσμος φανερώνεται στους τυράννους αυτού του κόσμου
Σερβίρονται σαν σε ένα πιάτο γεμάτο δάκρυα
Για να μοιραστούν οι άνθρωποι τη θλίψη τους ισόνομα.
Κι όταν δύσει ο ήλιος
Και στη γη ξεσπά κάτι σαν επανάσταση
Τότε τα κεριά γίνονται οι βασιλείς που φέρουν το ίδιο σχήμα με
τους
προγενέστερους τυράννους.
Και τότε λιώνουν οι βασιλείς.

ΣΥΡΙΑ

Μωχάμετ Μαγούτ

«Ο φόβος του ταχυδρόμου»

Φυλακισμένοι κάθε πόλης
στείλτε όσο έχετε
από τρόμο, κλάμα και αγανάκτηση.
Ψαράδες κάθε ακτής
στείλτε όσο έχετε
από άδεια δίχτυα και ζαλάδα της θάλασσας.

Αγρότες κάθε γης
στείλτε όσο έχετε
από λουλούδια και παλιά κουρέλια
όλα τα στήθια που σκίστηκαν
όλες τις κοιλίες που αφανίστηκαν
όλα τα νύχια που βγάλθηκαν
στη διεύθυνσή μου...σ' οποιοδήποτε καφενείο
σ' οποιοδήποτε δρόμο του κόσμου.

Επειδή ετοιμάζω τώρα ένα «μεγάλο γράμμα»
για το ανθρώπινο βάσανο
να το στείλω στον θεό
μόλις υπογραφτεί απ' τα χείλια των πεινασμένων
και τα βλέφαρα των λυπημένων.
όμως βασανισμένοι κάθε περιοχής
πολύ φοβάμαι
μην είναι ο θεός «αγράμματος».

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Μαχμούντ Νταρούις

«Τα τριαντάφυλλα και το λεξικό»

Ας είναι...
οφείλω να'χω...
ο ποιητής οφείλει να'χει νέο ποτό
και νέους ύμνους.
Εγώ κουβαλάω το κλειδί των μύθων και τα ίχνη των δούλων
περνάω γαλαρίες από λιβάνι,
πιπέρι και παλιό καλοκαίρι
βλέπω την ιστορία στη μορφή ενός γέρου
που παίζει τάβλι και ρουφάει τα' αστέρια
θυμάται το σπήλαιο του Χιρά και το σπίτι της Αράχνης.

Ας είναι...

οφείλω ν' αρνηθώ το θάνατο
παρ' όλο που οι μύθοι μου πεθαίνουν
ψάχνω μες στα ερείπια να βρω φως και νέα ποίηση.
Αχ...το κατάλαβες από καιρό
ότι το γράμμα μέσα στο λεξικό είναι τεμπέλικο.
Πώς ζούνε όλες αυτές οι λέξεις;
Και μεις ακόμα τις ταΐζουμε δάκρυα αναμνήσεων
και παρομοιώσεις...και ζάχαρη.

Ας είναι...

οφείλω ν' αρνηθώ τα τριαντάφυλλα
που βγαίνουν απ' το λεξικό ή από συλλογή ποιητική.
Τα τριαντάφυλλα φυτρώνουν στο χέρι του αγρότη
και στη γροθιά του εργάτη
τα τριαντάφυλλα φυτρώνουν στην πληγή του μαχητή
και στο μέτωπο του βράχου.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

ΜΑΧΜΟΥΝΤ ΝΤΑΡΟΥΙΣ

«Σ' αυτή τη γη υπάρχει κάτι που αξίζει να το ζήσεις».
Ο ερχομός του Απρίλη
Η μυρωδιά του ψωμιού την αυγή
Αυτά που λένε οι γυναίκες για τους άντρες
Τα γραπτά του Αισχύλου
Η αρχή του έρωτα
Το χορτάρι πάνω σε μια πέτρα
Μητέρες που ζουν με το σκοπό της φλογέρας
Και ο φόβος των κατακτητών για τη μνήμη
Σε αυτή τη γη υπάρχει κάτι που αξίζει να το ζήσεις
Το τέλος του Σεπτέμβρη
Μια γυναίκα που ανθίζει μετά τα σαράντα
Η ώρα του ήλιου στη φυλακή
Σύννεφα που σχηματίζουν πελώριες μορφές
Τα συνθήματα του λαού για κείνους που φεύγουν γελαστοί
και ο φόβος στα μάτια των τυράννων
Σε αυτή τη γη υπάρχει κάτι που αξίζει να το ζήσεις
Σε αυτή τη γη, την κόρη της γης
τη μάνα όλων των ξεκινημάτων
τη μάνα όλων των τελειωμών
Τη λέγαν Παλαιστίνη
Παλαιστίνη τη λένε ακόμα

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

ΣΕΜΙΧ ΕΛ ΚΑΣΕΜ

"Λόγος στην αγορά της ανεργίας"

Ίσως να στερηθώ και το ψωμί μου.
Ίσως το στρώμα ξεπουλήσω και τα ρούχα μου.
Ίσως δουλέψω σκουπιδιάρης, πετροκόπος και χαμάλης.
Ίσως να σωριαστώ γυμνός και πεινασμένος εχθρέ του ήλιου
αλλά δεν παζαρεύω
κι ως τον ύστατο χτύπο της καρδιάς μου θ' αντιστέκομαι!
Ίσως αρπάξεις απ' τη γή μου και την τελευταία σπιθαμή.
Ίσως ταϊΐσεις στις φυλακές τη νιότη μου
Ίσως μου κλέψεις την κληρονομιά του παππού μου -πιθάρια, έπιπλα και σκεύη-
Ίσως καθήσεις παν' απ' το χωριό μας σαν εφιάλτης τρόμου εχθρέ του ήλιου
αλλά δεν παζαρεύω
κι ως τον ύστατο χτύπο της καρδιάς μου θα αντιστέκομαι!
Ίσως από τις νύχτες μου να σβήσεις κάθε φώς.
Ίσως να στερηθώ της μάνας το φιλί.
Ίσως κι ένα παιδί να βρίσει τον λαό μου, τον πατέρα μου.
Ίσως να κλέψεις μια στιγμή απροσεξίας από τον φύλακα των πόνων μου.
Ίσως πλαστογραφήσει την Ιστορία μου ένας δειλός, μυθομανής, θρησκόληπτος.
Ίσως στερήσεις στα παιδιά μου καινούριο ρούχο στη γιορτή.
Ίσως με δανεισμένο πρόσωπο τους φίλους μου πλανέψεις.
Ίσως υψώσεις γύρω μου τειχιά... τειχιά... τειχιά...
Ίσως τις μέρες μου καρφώσεις στο σταυρό του εξευτελισμού εχθρέ του ήλιου
αλλά δεν παζαρεύω
κι ως τον ύστατο χτύπο της καρδιάς μου θ' αντιστέκομαι!
Εχθρέ του ήλιου
στο λιμάνι στολίσματα, χαιρετισμοί, φωνές χαράς και αχολόι
και τα πολεμικά τραγούδια μας φλογίζουν τα λαρύγγια
κι ένα πανί μες στον ορίζοντα που προκαλεί τον άνεμο
και τη φουρτούνα
και ξεπερνάει τον κίνδυνο
είναι του Οδυσσέα που επιστρέφει
απ' του χαμού τη θάλασσα
επιστροφή του ήλιου, του ξενιτεμένου και
όρκο βάνω στα μάτια τους
δεν παζαρεύω
κι ως τον ύστατο χτύπο της καρδιάς μου
θ' αντιστέκομαι... θ' αντιστέκομαι... θ' αντιστέκομαι!!!

ΓΑΛΛΙΑ

Λουί Αραγκόν

«Τα μάτια της Εσάς»

Τόσο βαθιά τα μάτια σου πόσκιψα να πιω πάνω
Κι είδα τους όλους ήλιους σ' αυτά ν' αντιφεγγούν
Και τους απελπισμένους να πέφτουν να πνιγούν
Τόσο βαθιά τα μάτια σου που εκεί τη μνήμη χάνω

Κάτω από σύννεφο πουλιών μουντός ωκεανός

Και φέξιμο ύστερα ουρανών στα μάτια σου ανεφέλων
Το θέρος κόβει σύννεφα στις ρόμπες των αγγέλων
Πάνω απ' τα στάχια ο ουρανός τόσο είναι γαλανός

Πασχίζει η αύρα του γλαυκού τα νέφη ν' αλαφιάσει
Τα μάτια σου πιο διάφανα στο δάκρυ τους υγρά
Που κι ο ουρανός ο απόβροχος ζηλιάρης τα τηρά
Γαλάζιο τόσο το γυαλί στο μέρος πόχει σπάσει

Μάνα των εφτά βάσανων σελαγισμέ μου υγρέ
Εφτά ρομφαίες πέρασαν το πρίσμα των χρωμάτων
Οι ωραίες μέρες έχουνε πικρό το χάραμά των
Η μελανόστικτη ίριδα στα μαύρα είναι πιο μπλε

Τα πονεμένα μάτια σου ρήγμα διπλό ανοιγμένο
Απ' όπου μεταγίνεται το θαύμα σαν μεμιάς
Οι Μάγοι οι τρεις αντίκρισαν με χτύπο της καρδιάς
Το φόρεμα της Παναγιάς στη φάτνη κρεμασμένο

Λόγια στου Μάη τη μουσική και στον πολύ καημό
Θα 'φτανε κι ένα μοναχό στόμα να δώσει πλέρια
Μονάχα ένα άπειρο στενό και θα 'πρεπαν στ' αστέρια
Τα μάτια σου με των Διδύμων τον αστερισμό

Ούτε παιδί που εκστατικό θαυμάζει ωραίες εικόνες
Δε σήνει μάτια σαν κι εσέ μεγάλα φωτερά
Δεν ξέρω αν λες και ψέματα σα γίνονται γλαρά
Άγριες θαρρείς απ' τη βροχή κι ανοίγονται ανεμώνες

Να κρύβονται άραγε αστραπές μες στη λεβάντα αυτή
Που εντόμων μέσα της σφοδρός ερωτισμός ανάφτει
Στων διαττόντων πιάστηκα το δίχτυ σαν το ναύτη
Μεσαύγουστο από κύματα πόχει άξαφνα αρπαχτεί

Τράβηξα αυτό το ράδιο από ουρανίτη ουσία
Τα δάχτυλά μου καίγοντας σ' απρόσιτη φωτιά
Κοντά μου είσαι παράδεισε κι ωστόσο είσαι μακριά
Περού μου είναι τα μάτια σου Γολκόνδη μου κι Ινδία

Κι ήρθε ένα βράδυ που το σύμπαν έγινε κομμάτια
Σε βράχους που τους κόρωσαν οι ναυαγοί μα εγώ
Πάνω απ' τη θάλασσα έβλεπα ζευγάρι λαμπερό
Τα μάτια της Έλσας τα μάτια της Έλσας τα μάτια

ΙΤΑΛΙΑ
ΣΤΟ ΕΘΝΟΣ ΜΟΥ

Ούτε λαός αραβικός, ούτε λαός βαλκανικός, ούτε λαός αρχαίος
μα έθνος ζωντανό, έθνος ευρωπαϊκό:
και τι είσαι; Γη των δούλων, των πεινασμένων, των διεφθαρμένων ηγετών
δουλοπάροικων, νομαρχών αντιδραστικών,
δικηγορίσκων πασαλειμμένοι με μπριγιαντίνη και πόδια βρώμικα
φιλελεύθερων λειτουργών, θρασίμια όπως οι φαρισαίοι θείοι,
ένα στρατόπεδο, ένα εργαστήρι, μια ελεύθερη παραλία, ένα πορνείο!
Εκατομμύρια μικροαστών, όπως τα εκατομμύρια των γουρουνιών
βόσκουν σπρώχνοντας κάτω από τα άθικτα αρχοντικά
ανάμεσα στις ξεβαμμένες πια αποικιακές κατοικίες, όπως οι εκκλησίες.
Ακριβώς επειδή υπήρξες, δεν υπάρχουν πια,
ακριβώς επειδή ήσουν συνείδηση τώρα είσαι ασυνείδητη.
Και μόνο επειδή είσαι καθολική, δεν μπορείς να σκεφτείς
πως το δικό σου κακό είναι κάθε κακό: ενοχή κάθε κακού.
Βούλιαξε στην ωραία σου θάλασσα, κι ελευθέρωσε τον κόσμο.

ΙΣΠΑΝΙΑ

Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα
«Άλλο Τραγούδι»

Έσβησε τ' όνειρο για πάντα!
Στη βροχερή τη νύχτα
μαθαίνει η καρδιά μου
την τραγωδία τη φθινοπωρινή
που τα δέντρα αργοστάζουν
Και μες στη γλυκιά θλίψη
του τοπίου που πεθαίνει
κοπήκανε οι φωνές μου
Έσβησε το όνειρο για πάντα.
Για πάντα! Θεέ μου!
Κι όλο πέφτει το χιόνι
στον έρημο κάμπο
της ζωής μου,
κι η πλάνη
που πάει μακριά, φοβάται
μην παγώσει ή μην χαθεί
Πώς μου λέει το νερό
πως το όνειρο έσβησε για πάντα!
Είναι τ' όνειρο απέραντο;
Η ομίχλη το κρατάει
κι η ομίχλη δεν είναι άλλο
παρά η κούραση μόνο του χιονιού.
Ο ρυθμός μου ολοένα τραγουδάει
πως το όνειρο έσβησε για πάντα

Και μες στο αχνό το βράδυ
μαθαίνει η καρδιά μου
την τραγωδία τη φθινοπωρινή
που τα δέντρα αργοστάζουν.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ

Ζοζέ Σαραμάγκου
«Νέος άνθρωπος»

Πολιτισμικά, είναι πιο εύκολο να κινητοποιήσεις τους ανθρώπους προς τον πόλεμο παρά προς την ειρήνη. Στη διάρκεια της ιστορίας η Ανθρωπότητα πάντα θεωρούσε ότι ο πόλεμος είναι το πιο αποτελεσματικό μέσο επίλυσης συγκρούσεων, και πάντα όλοι όσοι κυβέρνησαν χρησιμοποίησαν τα σύντομα διαλείμματα ειρήνης για την προετοιμασία μελλοντικών πολέμων. Πάντα, για να ζήσουν αύριο ειρηνικά τα παιδιά, θυσιάζονται σήμερα οι γονείς...

Αυτό λένε, αυτό γράφουν, αυτό μας κάνουν να πιστεύουμε, γιατί ξέρουμε πως ο άνθρωπος, παρ' ότι ιστορικά εκπαιδευμένος για τον πόλεμο, κουβαλά στην ψυχή του ένα διαρκή πόθο για ειρήνη. Γι' αυτό και χρησιμοποιείται ως μέσο ηθικού εκβιασμού από μέρους εκείνων που θέλουν τον πόλεμο, κανείς δεν θα τολμούσε να ομολογήσει πως κάνει πόλεμο για τον πόλεμο, ορκίζεται όμως πως κάνει πόλεμο για την ειρήνη. Γι' αυτό και καθημερινά και σε κάθε μέρος του κόσμου εξακολουθούν ακόμα να ξεκινούν άνθρωποι για τον πόλεμο, εξακολουθεί κι αυτός να πηγαίνει να τους καταστρέφει στα σπίτια τους.

Μίλησα για πολιτισμό. Ενδεχομένως θα ήμουν πιο σαφής αν μιλούσα για πολιτιστική επανάσταση, κι ας ξέρουμε πως πρόκειται για φθαρμένη έκφραση, χαμένη πολλές φορές σε σχέδια που την κάνουν απάνθρωπη, καταναλωμένη σε αντιφάσεις, παραστρατημένη σε περιπέτειες που τελικά υπηρετούν συμφέροντα ριζικά αντίθετά της.

Ωστόσο οι στοχασμοί αυτοί δεν υπήρξαν πάντα μάταιοι, άνοιξαν χώρο, διεύρυναν ορίζοντες, αν και μου φαίνεται πως είναι πια καιρός να καταλάβουμε και να διακηρύξουμε πως η μοναδική επανάσταση που αξίζει να λέγεται έτσι, θα ήταν η επανάσταση της ειρήνης, εκείνη που θα μεταμόρφωνε τον εξασκημένο για τον πόλεμο άνθρωπο σε άνθρωπο εκπαιδευμένο για την ειρήνη, γιατί θα είχε εκπαιδευτεί με ειρήνη.

Αυτή μάλιστα, θα ήταν η μεγάλη πνευματική, και επομένως πολιτισμική, επανάσταση της Ανθρωπότητας.

Αυτός θα ήταν επιτέλους ο πολυθρύλητος νέος άνθρωπος.

ΚΥΠΡΟΣ

Κυριάκος Χαραλαμπίδης
«Παιδί με μια φωτογραφία»

Παιδί με μια φωτογραφία στο χέρι
με μια φωτογραφία στα μάτια του βαθιά
και κρατημένη ανάποδα με κοίταζε.

Ο κόσμος γύρω του πολύς• κι αυτό
είχε στα μάτια του μικρή φωτογραφία,
στους ώμους του μεγάλη και αντίστροφα —
στα μάτια του μεγάλη, στους ώμους πιο μικρή,
στο χέρι του ακόμα πιο μικρή.

Ήταν ανάμεσα σε κόσμο με συνθήματα
και την κρατούσε ανάποδα• μου κακοφάνη.
Κοντά του πάω περνώντας πινακίδες
αγαπημένων είτε αφίδες και φωνές
που 'χαν παγώσει και δε σάλευε καμιά.

Έμοιαζε του πατέρα του η φωτογραφία.
Του τηνε γύρισα ίσια κι είδα πάλι
τον αγνοούμενο με το κεφάλι κάτω.

Όπως ο ρήγας, ο βαλές κι η ντάμα
ανάποδα ιδωμένοι βρίσκονται ίσια,
έτσι κι αυτός ο άντρας ιδωμένος ίσια
γυρίζει ανάποδα και σε κοιτάζει.

ΑΛΒΑΝΙΑ

Βισάρ Ζίτι

«Η δημοκρατία στη φύση»

Οι ρίζες της βροχής είναι στη θάλασσα.
Το προφίλ μου, το ξέρετε, είναι ο αγέρας.
Δε θέλω να είμαι μόνος
θέλω να περπατώ.

Εγώ δεν είμαι δέντρο ηλίθιο
με κλαδιά ανοιχτά.
Και μηλιά να ήμουν
μόνο μήλα θα 'κανα.

Θέλω να πάω στο ποτάμι.
Τα χέρια μου είναι από πέτρα.
Όμως δεν είμαι βάθρο πέτρινο
που πάνω του στήνουν αγάλματα.
Πάνω μου δε σηκώνω άγαλμα κανένα.

Τώρα στο χώρο μου
μπρούμυτα ξάπλωσα,
τον καλπασμό του φλογισμένου αλόγου ακούω

με μάτια υγρά και χαίτη αέρινη. Στάσου!
Σαν να ψιθυρίζουν οι πεθαμένοι με τα φυτά
...οι πεθαμένοι σαν να μην πέθαναν
έτσι καθώς δεν έζησαν.

Το ξέρετε, εμείς είμαστε ένα με τη φύση.
Το δίκιο του ανθρώπου σαν τα κύματα.